

Sygn. akt I C 236/22

Uzasadnienie wyroku z dnia 28 kwietnia 2023 r.

W pozwie z dnia 3 lutego 2022 r. powód K. D. (1) reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, żądał zasądzenia od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej także jako Bank) kwoty 69.769,42 PLN, ewentualnie kwoty 47.886,10 PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 5 października 2021 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Roszczenie powód wywodził z niedozwolonego charakteru postanowień § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) zawartej z pozwanym 8 sierpnia 2006 r., dotyczących indeksacji kredytu względem (...), postulując nieważność umowy wobec niemożności jej wykonywania po stwierdzeniu niedozwolonego charakteru postanowień.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, żądał oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany wywodził, że postanowienia umowne dotyczące indeksacji kredytu względem (...) nie stanowiły postanowień niedozwolonych.

Za podstawę wyroku Sąd Rejonowy przyjął następujące ustalenia i wnioski.

W dniu 22 czerwca 2006 r. powód K. D. (1) złożył wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w Banku (...) S.A. Jako wnioskowaną kwotę kredytu wskazał 73.000,00 PLN. Jako walutę kredytu wskazał (...). Wyplata kredytu miała nastąpić jednorazowo. Okres kredytowania miał wynosić 420 miesięcy. Spłata kredytu miała się odbywać w ratach równych. Jako proponowane zabezpieczenie kredytu wskazał hipotekę na nieruchomości, która miała zostać nabyta za środki pochodzące z kredytu oraz cesje praw z ubezpieczenia nieruchomości oraz ubezpieczenia na życie – w obu przypadkach na podstawie generalnych umów Banku (...) S.A. zawartych z (...) S.A. i (...) S.A. przewidujących ubezpieczenia grupowe kredytobiorców. Wniosek powoda został sporządzony z użyciem formularza udostępnionego przez Bank.

Podstawę powyższych ustaleń stanowił dowód z dokumentu zawartego na k. 111 i nast., obejmującego wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w Banku (...) S.A., którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości.

Przed zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym, powodowi przedstawiono sporządzoną przez pozwanego pisemną informację dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. Według treści tej informacji kredytobiorcy, wybierając zadłużenie w walucie obcej, korzystali z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacali miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczyło to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynikało ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które stanowiły podstawę ustalenia oprocentowania kredytu. Według obowiązującego w Banku (...) od 1 czerwca 2006 r. stawki referencyjne wynosiły odpowiednio:

- dla kredytów złotych 4,17% (WIBOR 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego 1,2492% (LIBOR 3M (...)),
- dla kredytów indeksowanych kursem euro 2,8160% ((...) 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem dolara amerykańskiego 5,000% (LIBOR 3M USD).

Niemniej kredytobiorcy, zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, narażeni byli na ryzyko zmiany kursów walutowych. Według treści informacji występowanie ryzyka kursowego sprawiło, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia

tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlegała ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe było znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiegał się kredytobiorca osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Z tych przyczyn Bank podkreślał, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.

Ponadto Bank informował o ryzyku zmian stóp procentowych, ponoszonym przez kredytobiorcę zarówno w przypadku kredytów złotych, jak i walutowych ze wskazaniem, że oprocentowanie kredytów składa się ze stałej marży Banku i zmiennej stopy referencyjnej, ustalonej na rynku międzybankowym i zależnej m.in. od decyzji banku centralnego w zakresie obniżenia lub podwyższenia stóp procentowych, na którą z kolei wpływ ma szereg bliżej określonych czynników ekonomicznych. Ryzyko zmiany stóp procentowych oznaczało, że w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej.

Zmienność kursów walutowych i wahania stóp procentowych powodowały, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogły okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych. Z tego względu Bank zachęcał do zapoznania się załączonymi do informacji danymi historycznymi dotyczącymi wahań kursu oraz wysokości stawek referencyjnych dla danej waluty ze wskazaniem, że wartości, które w danym momencie mogą być korzystne, w długim okresie mogą okazać się niekorzystne.

Przedstawiony powodowi wykres obrazujący historyczne zmiany kursu (...) względem PLN, stanowiący załącznik do wspomnianej informacji, wskazywał na zmiany kursu w okresie od lutego 2000 r. do czerwca 2006 r., gdzie wahania kursu mieściły się w przedziale od 2,20 do 3,20.

Podstawę powyższych ustaleń stanowił dowód z dokumentu zawartego na k. 115 i nast., obejmującego informację dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości, a ponadto wiarygodne zeznania świadka A. K., z których wynikała okoliczność, że informacja taka, przedstawiana była każdemu kredytobiorcy w związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym. Powód nie przeczył, że doręczenie mu takiej informacji rzeczywiście miało miejsce. Na dokumencie obejmującym tę informację złożył zaś własnoręczny podpis. Nie budziła zatem wątpliwości prawdziwość oświadczenia zawartego w § 5 ust. 4 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), według którego informacja taka została jemu doręczona w związku ze złożeniem wniosku o udzielenie kredytu.

W związku z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym powodowi nie przekazano informacji na temat ryzyka kursowego związanego z indeksacją kredytu względem (...) wykraczających poza treść wspomnianej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. W związku z zawarciem umowy kredytu powód nie domagał się dalszych wyjaśnień co do przekazanych informacji dotyczących ryzyka kursowego. Ponadto nie domagał się wyjaśnień na temat podstaw ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu indeksowanego do (...). Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, nabyte za środki pochodzące z kredytu zaciągniętego u pozwanego, służyć miało do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powoda.

Podstawę powyższych ustaleń stanowiły zeznania powoda, które okazały się spójne, logiczne, rzeczowe i nie budziły wątpliwości z punktu widzenia reguł doświadczenia życiowego, gdy chodzi o praktykę obsługi klientów na rynku usług finansowych. Nie ujawniły się okoliczności wskazujące na to, aby powód podawał nieprawdę w tym zakresie, nawet zważywszy na to, że pozostawał w sporze z pozwanym. Okoliczność, że na etapie zawierania umowy powód nie domagał się od przedstawicieli pozwanego wyjaśnień na temat ryzyka kursowego ani podstaw ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu indeksowanego do (...) okazała się istotna dla rozstrzygnięcia z punktu widzenia przewidzianej w art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. przesłanki naruszenia dobrych obyczajów. Zeznaniami powoda nie przeczyły zeznania świadka A. K., która wprawdzie nie brała udziału w czynnościach polegających na zawarciu z powodem spornej umowy kredytu,

niemniej w 2006 r. pozostawała zatrudniona przez pozwanego na stanowisku konsultanta klienta i w zakresie jej obowiązków służbowych pozostawało m.in. zawieranie umów kredytów hipotecznych, w tym indeksowanych względem (...). Z zeznań świadka A. K., których wiarygodność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony, wynikało jednak, że poza pochodzącą od pozwanego pisemną informacją dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, kredytobiorcom nie były udostępniane inne źródła informacji na temat ryzyka kursowego. Ponadto z zeznań świadka A. K. nie wynikało, aby przed zawarciem umowy o kredyt hipoteczny indeksowany względem (...) kredytobiorcy byli informowani o podstawach ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń umów kredytu indeksowanego względem (...).

W dniu 8 sierpnia 2006 r. powód K. D. (1) zawarł z pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. w formie pisemnej umowę o kredyt hipoteczny nr KH/ (...).

Na podstawie postanowień umowy Bank udzielił powodowi kredytu w kwocie 73.000,00 PLN (§ 2 ust. 1 umowy).

Kredyt był indeksowany do (...), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu. Po uruchomieniu kredytu powód miał otrzymać od Banku pismo informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w (...) oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu, przy czym zmiany kursów walut w okresie kredytowania miały mieć wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo-odsetkowej (§ 2 ust. 2 umowy).

Celem kredytu było nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym (§ 2 ust. 3 i 4 umowy).

Przedmiotem zabezpieczenia, na którym miała zostać ustanowiona hipoteka na rzecz Banku, było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nabyte za środki pochodzące z kredytu, który miał być zaciągnięty u pozwanego (§ 2 ust. 5 umowy).

Okres kredytowania ustalono na 420 miesięcy, bez karencji w spłacie kapitału (§ 2 ust. 6 umowy).

W postanowieniach umowy określono szczegółowo warunki wypłaty kredytu, wyszczególniono ponoszone przez powoda opłaty i prowizje, zawarto bliżej określone oświadczenia powoda, m. in. o tym, że zapoznał się z pisemną informacją dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej oraz przewidziano zobowiązanie powoda do dostarczenia bliżej określonych dokumentów związanych z wpisem do księgi wieczystej i zobowiązanie do niedokonywania zmiany Banku jako wyłącznie uposażonego z tytułu ubezpieczenia na życie powoda stanowiącego zabezpieczenie kredytu do czasu jego całkowitej spłaty, a także zobowiązanie do posiadania w całym okresie kredytowania rachunku bankowego w Banku (...) S.A. oraz zapewnienia na nim środków w kwocie umożliwiającej realizację postanowień umowy (§ 3-5 umowy).

Ustalono oprocentowanie kredytu według zmiennej stopy procentowej ze wskazaniem, że powód jako kredytobiorca ponosił ryzyko zmian stóp procentowych, co oznaczało, iż w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej. Oprocentowanie kredytu wynosiło 3,0200% w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)) obowiązującej w dniu sporządzania umowy oraz marży w wysokości 1,50 punktów procentowych, stałej w okresie kredytowania. Oprocentowanie kredytu ulegać miało zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M ((...)). Stopa referencyjna miała zmieniać się w cyklu kwartalnym i przyjmować wartość z ostatniego dnia roboczego ostatniego miesiąca poprzedzającego kolejny kwartał kalendarzowy (§ 6 umowy).

Spłata kwoty kredytu w (...), ustalonej w PLN zgodnie z § 2 umowy, miała następować z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (§ 7 ust. 1 umowy).

Raty miały być równe i obejmować malejącą część odsetek i rosnącą część kapitału (§ 7 ust. 2 umowy).

Splata kredytu następować miała poprzez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z rachunku prowadzonego przez Bank na rzecz powoda (§ 7 ust. 3 umowy).

Splaty rat następować miały w tym samym dniu miesiąca, w jakim miała miejsce wypłata kredytu (§ 7 ust. 4 umowy).

Przewidziano ponadto szczegółowe warunki wcześniejszej spłaty kredytu i związane z tym ewentualne koszty (§ 8 umowy).

W umowie postanowiono, że na zabezpieczenie spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi kosztami powód jako kredytobiorca ustanawia:

- hipotekę kaucyjną do kwoty 124.100,00 PLN na rzecz Banku na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nabytego za środki pochodzące z kredytu, który miał zostać zaciągnięty u pozwanego,

- cesje na rzecz Banku praw z ubezpieczenia na życie powoda oraz ubezpieczenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego, na którym ustanowiona zostanie hipoteka (§ 9 ust. 1 umowy).

Przewidziano, że zabezpieczenie kredytu do czasu otrzymania przez Bank odpisu z księgi wieczystej ww. nieruchomości z prawomocnym wpisem pierwszej hipoteki bądź hipotek na rzecz Banku stanowić będzie ubezpieczenie kredytów zabezpieczanych hipotecznie na podstawie umowy zawartej przez Bank z (...) S.A. (poprzednio (...) S.A.), a powód jako kredytobiorca będzie zobowiązany do zwrotu Bankowi kosztów składki ubezpieczeniowej wnoszonej przez Bank w związku z tym ubezpieczeniem. Miesięczna opłata z tytułu refinansowania składki ubezpieczeniowej wynosiła $\frac{1}{12}$ z 0,81% kwoty przyznanego kredytu (co stanowiło kwotę 51,00 PLN), przy uwzględnieniu kursów waluty obcej, do jakiej kredyt był indeksowany na pierwszy dzień miesiąca, w którym została sporządzona umowa kredytu według Tabeli Kursów Walut Obcych Banku (§ 9 ust. 2 i 3 umowy).

Poza wyjątkami dotyczącymi zmiany oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stopy referencyjnej, zmiany oprocentowania karnego w przypadku zmiany stopy lombardowej, zmiany Regulaminu, zmiany Cennika, zmiany długości okresu kredytowania wynikającego z przedterminowej częściowej spłaty kredytu, zmiany dnia spłaty, skrócenia karencji, aktualizacji danych osobowych, zmiany rachunku do spłaty i zmiany terminu dostarczenia dokumentów, wszelkie zmiany umowy wymagały zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności (§ 11 ust. 1 umowy).

Integralną część umowy miały stanowić Regulamin, Pełnomocnictwo do wykonywania czynności w imieniu powoda jako kredytobiorcy oraz Cennik (§ 11 ust. 2 umowy).

W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie znajdowały postanowienia Regulaminu (§ 11 ust. 5 umowy).

W dokumencie obejmującym umowę powód oświadczył ponadto, że doręczono jemu Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A., zwany Regulaminem, zapoznał się z jego treścią i zaakceptował warunki w nim zawarte, zobowiązując się jednocześnie do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego Cennika (§ 1 ust. 1 i 2 umowy).

W dokumencie obejmującym umowę wskazano także, że całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wyniósł 54.797,77 PLN.

W razie niewywiązywania się przez powoda z zobowiązań wynikających z umowy przewidziano obciążenie powoda oprocentowaniem karnym dla zadłużenia przeterminowanego, odpowiadającym czterokrotności stopy lombardowej, na dzień zawarcia umowy wynoszącym 22%, zmiennym w przypadku każdorazowej zmiany wysokości stopy lombardowej, kosztami upomnień i monitów w bliżej określonych kwotach oraz kosztami sądowymi i postępowania egzekucyjnego zgodnie z ustawą.

Podstawę powyższych ustaleń stanowił dowód z dokumentu zawartego na k. 15 i nast. oraz k.127 i nast., obejmującego umowę o kredyt hipoteczny, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości.

W odrębnym dokumencie, stanowiącym załącznik nr 3 do umowy kredytu, powód udzielił Bankowi w formie pisemnej pełnomocnictwa w okresie obowiązywania umowy o kredyt m.in. do pobierania z rachunku prowadzonego na rzecz powoda przez Bank środków pieniężnych z zaliczeniem na spłatę wymagalnych zobowiązań powoda z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat w wysokości wynikającej z umowy o kredyt, a obciążenie rachunku powoda nie wymagało odrębnej dyspozycji (pkt 3. pełnomocnictwa).

Powód wyraził ponadto zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z rachunku prowadzonego na jego rzecz przez Bank stosowane były kursy zgodnie z obowiązującą w Banku w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku. Jednocześnie powód zrzekł się uprawnienia do odwołania udzielonego Bankowi pełnomocnictwa.

Podstawę powyższych ustaleń stanowił dowód z dokumentu zawartego na k. 157, obejmującego załącznik nr 3 do umowy kredytu, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości.

Według § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R19, obowiązującego w dniu zawarcia spornej umowy kredytu, w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty. Według § 8 ust. 4 tego regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej kredytobiorca mógł zastrzec w umowie kredytu, iż Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do której kredyt był indeksowany, o ile taki rachunek będzie dostępny w aktualnej ofercie Banku.

Podstawę powyższych ustaleń stanowił środek dowodowy zawarty na k.131 i nast., obejmujący Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R19, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości. Okoliczność, że regulamin ten został doręczony powodowi w związku z zawarciem umowy kredytu, pozostawała poza sporem, a ponadto znajdowała potwierdzenie w treści wspomnianego dokumentu zawartego na k.15 i nast. oraz k.127 i nast., obejmującego umowę o kredyt hipoteczny.

W dniu 1 października 2011 r. zmienione zostało postanowienie § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R19, w ten sposób, że w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty miała być obliczona według aktualnego kursu sprzedaży dewiz dla danej waluty obowiązującego w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku w dniu spłaty raty. Tabela Kursów Walut Obcych Banku miała być ustalana nie rzadziej niż raz dziennie, na podstawie kwotowań rynkowych poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od kwotowań rynkowych. Rata pobierana miała być na koniec dnia, w którym przypadała jej płatność. W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych Banku ustala była w danym dniu co najmniej dwukrotnie, do ustalenia wysokości raty przyjmowany miał być kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy z kursów obowiązujących w dniu płatności raty.

Podstawę powyższych ustaleń stanowiły środek dowodowy zawarty na k. 141 i nast., którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości, obejmujący Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R31.7.

Okoliczność, że pismo obejmujące zmienione postanowienia regulaminu zostało doręczone powodowi pozostawała poza sporem.

Z kolei z protokołu rozprawy w innej sprawie, obejmującego zeznania świadka J. C. wynikały następujące okoliczności:

- w związku z zawarciem z powodem umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) pozwany w drodze transakcji zawartych na rynku międzybankowym zabezpieczył całość ponoszonego przez siebie ryzyka zmiany kursu (...) względem PLN,

- udzielony powodowi kredyt hipoteczny był księgowany przez pozwanego jako kredyt udzielony w (...),
- kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane były do rozliczeń nie tylko umów kredytów indeksowanych do walut obcych, ale także każdego rodzaju transakcji walutowych odbywających się z udziałem pozwanego,
- kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli stosowanej przez pozwanego ustalane były na podstawie średnich kursów notowanych na rynku międzybankowym z uwzględnieniem marży, której wysokość była przedmiotem decyzji organu pozwanego odpowiedzialnego za zarządzanie płynnością finansową,
- od 2015 r. kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane do rozliczeń umów kredytów indeksowanych do (...) obejmowały niższą, preferencyjną marżę.

Treść protokołu rozprawy w innej sprawie, obejmującego zeznania świadka J. C. okazała się spójna, logiczna, rzeczowa i nie budziła wątpliwości z punktu widzenia reguł doświadczenia życiowego, gdy chodzi o funkcjonowanie rynku usług finansowych. Zeznania te mogły zatem stanowić wiarygodną podstawę ustaleń i okazały się istotne dla rozstrzygnięcia z punktu widzenia przewidzianej w art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. przesłanki naruszenia dobrych obyczajów. Wprawdzie w myśl art. 385² k.c. przewidziana w art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. przesłanka naruszenia dobrych obyczajów oceniana być musi według stanu rzeczy z chwili zawarcia umowy, a ocena rażącego naruszenia interesu konsumenta według art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. dotyczyć ma ukształtowania obowiązków konsumenta w treści postanowień umowy, a nie rzeczywistego ich wykonania, niemniej na podstawie okoliczności towarzyszących wykonywaniu umowy pośrednio można wnioskować także o rozumieniu umowy przez strony w chwili jej zawarcia (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, LEX nr 2504739).

Wyrokiem z dnia 21 października 2011 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11 Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanego w dniu 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, uznającego za niedozwolone i zakazującego wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do (...)/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...)/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,
- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty.”.

W dniu 15 maja 2012 r. powyższe postanowienia wzorca umowy zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., odpowiednio pod nr (...) i (...).

Powyższe okoliczności pozostawały poza sporem.

W świetle powyższych ustaleń na uwzględnienie zasługiwało powództwo w zakresie obejmującym żądanie zasądzenia od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda K. D. (1) kwoty 69.769,42 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 października 2021 r. do dnia zapłaty.

W okolicznościach sprawy niniejszej niedozwolone w myśl w art. 385¹ § 1 k.c. okazały się następujące postanowienia umowne:

- § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) w tej części, w której przewidziano, że kredyt był indeksowany do (...) po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu;

- § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), według którego spłata kwoty kredytu w (...), ustalonej w PLN zgodnie z § 2 umowy, miała następować z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku;

- § 8 ust. 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R19, w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., według którego w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty miała być obliczona według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty.

Na podstawie art. 384 § 1 k.c. ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy.

W świetle zgromadzonego w sprawie niniejszej materiału dowodowego nie budziło wątpliwości, że tekst znajdującego zastosowanie do umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A. o sygn. R19 w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. został powodowi doręczony przy zawieraniu wspomnianej umowy. Okoliczność ta pozostawała poza sporem, a znajdowała potwierdzenie w treści dokumentu obejmującego umowę kredytu, gdzie powód oświadczył, że doręczono mu Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej w Banku (...) S.A, zwany Regulaminem, zapoznał się z jego treścią i zaakceptował warunki w nim zawarte, zobowiązując się jednocześnie do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego Cennika (§ 1 ust. 1 i 2 umowy). Zważywszy na datę zawarcia umowy należało przyjąć, że był to Regulamin o sygn. R19 (k.131 i nast.) przed jego zmianą, która nastąpiła z dniem 1 października 2011 r.

Na podstawie art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). W myśl art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Według art. 385¹ § 2 k.c. jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Według art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Na podstawie art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Niewątpliwa była okoliczność, że powód zawierał umowę o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) jako konsument w myśl art. 22¹ k.c., a pozwanemu przysługiwał status przedsiębiorcy w rozumieniu art. 43¹ k.c. Status powoda jako konsumenta wynikał stąd, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nabyte za środki pochodzące z kredytu zaciągniętego u pozwanego, miało posłużyć do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych powoda.

Okoliczność, że postanowienie § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. nie zostało indywidualnie uzgodnione przez pozwanego z powodem nie budziła żadnych wątpliwości, skoro poza sporem pozostawała okoliczność, że powód nie brał jakiegokolwiek udziału w ustalaniu treści tego regulaminu, która została określona decyzją organu pozwanego.

Jako indywidualnie uzgodnione nie kwalifikowały się również postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) oraz § 7 ust. 1 tej umowy. Poza sporem pozostawała okoliczność, że projekt tekstu umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), zawartej następnie przez strony w formie pisemnej, opracowany został jedynie przez pozwanego z użyciem wzorca umownego wykorzystywanego przez pozwanego w ramach prowadzonej działalności polegającej na czynnościach bankowych. Ponadto okoliczność, że treść postanowień § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 tej umowy nie była indywidualnie uzgadniana, wynikała z zeznań powoda. Obie te okoliczności stanowiły wystarczającą podstawę do przyjęcia, że powód nie miał rzeczywistego wpływu na treść postanowień § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...). Do przyjęcia wniosku przeciwnego nie wystarczała podnoszona przez pozwanego okoliczność, że postanowienia tej umowy mogły podlegać negocjacjom. Istotne było bowiem to czy postanowienia umowy zawieranej przez strony i objęte sporem rzeczywiście podlegały negocjacjom, na co nie wskazywał zgromadzony w sprawie niniejszej materiał dowodowy. Wniosku przeciwnego nie usprawiedliwiała okoliczność, że powód świadomie zdecydował się skorzystać z kredytu indeksowanego względem (...) i spłacanego w PLN motywowany korzystną ofertą przedstawioną mu przez pozwanego. Nic nie wskazywało bowiem na to, aby powód miał rzeczywisty wpływ na ustalenie sposobu przeliczenia wypłaconej mu kwoty kredytu w PLN na walutę indeksacji według kursu kupna takiej waluty obowiązującego u pozwanego w dniu uruchomienia kredytu, co przewidziano w § 2 ust. 2 umowy, ani aby powód miał rzeczywisty wpływ na ustalenie sposobu przeliczenia rat spłaty kredytu wyrażonych w walucie indeksacji na PLN według kursu sprzedaży takiej waluty obowiązującego u pozwanego w dniu płatności rat, co przewidziano w § 7 ust. 1 umowy. Według art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Znamienne, że przepis art. 385¹ k.c. służy realizacji celów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. L 95 z 21 kwietnia 1993 r., str. 29–34, Polskie wydanie specjalne: Rozdział 15 Tom 2 str. 288 – 293, sprostowanie Dz. U. L 276 z 13 października 2016 r., str. 17). W myśl art. 3 ust. 2 tej dyrektywy postanowienia umowne powinny być zawsze uznawane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sformułowane uprzednio i w związku z tym konsument nie miał wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanego wzorca umowy, zaś okoliczność, że niektóre aspekty danego postanowienia umownego albo dane postanowienie umowne były negocjowane indywidualnie – tak jak w sprawie niniejszej niektóre szczegółowe warunki udzielanego kredytu hipotecznego określone w § 2 umowy – nie powinna stanowić przeszkody do zastosowania tego przepisu dyrektywy względem pozostałej części umowy, jeśli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona zawarta z wykorzystaniem uprzednio sformułowanego wzorca umowy. Poza sporem pozostawała zaś okoliczność, że treść postanowień § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) pochodziła z wzorca powszechnie wykorzystywanego przez pozwanego w ramach prowadzonej działalności polegającej na czynnościach bankowych. Wyrażenie zaś zgody przez konsumenta na postanowienia umowne niezgodnione indywidualnie nie jest tożsame z ich indywidualnym uzgodnieniem.

Z treści art. 385¹ § 1 k.c. wynika, że przeszkodę do przyjęcia, iż dane postanowienie umowne jest niedozwolone w rozumieniu tego przepisu stanowi ustalenie, że postanowienie to określa główne świadczenia stron, sformułowane w sposób jednoznaczny.

Wspomniano, że art. 385¹ k.c. służyć ma realizacji celów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Na podstawie art. 4 ust. 2 tej dyrektywy ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Podobnie w myśl ust. 19 preambuły tej dyrektywy ocena nieuczciwego charakteru postanowień umownych nie dotyczy postanowień określających główny przedmiot umowy oraz stosunku jakości towarów i usług do ich ceny, które jednak mogą być brane pod uwagę przy ocenie uczciwości pozostałych postanowień umownych.

Pojęciu świadczenia głównego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. na gruncie tej dyrektywy odpowiada zatem pojęcie głównego przedmiotu umowy (uwzględniając francuską i angielską wersję językową tekstu dyrektywy – l'objet principal du contrat, the main subject matter of the contract).

Przy ustalaniu znaczenia tego pojęcia należało uwzględnić, że art. 4 ust. 2 tej dyrektywy ustanawia wyjątek od mechanizmu kontroli treści nieuczciwych warunków, przewidzianego w ramach systemu ochrony konsumentów ustanowionego w tej dyrektywie, stąd przepis ten powinien podlegać wykładni zawężającej (por. pkt 42 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), (...):EU:C:2014:282, www.eur-lex.europa.eu; pkt 49 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, B. M. i I. O. M. przeciwko S. V. România SA, (...):EU:C:2015:127, www.eur-lex.europa.eu; pkt 31 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, J.-C. V. H. przeciwko (...) SA, (...):EU:C:2015:262, www.eur-lex.europa.eu).

Za postanowienia określające główny przedmiot umowy należy zatem uznawać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Natomiast te, które wykazują charakter posiłkowy względem warunków definiujących samą istotę stosunku umownego, nie mogą być objęte pojęciem „określenia głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 tej dyrektywy (por. pkt 50 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), (...):EU:C:2014:282, www.eur-lex.europa.eu; pkt 54 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, B. M. i I. O. M. przeciwko S. V. România SA, (...):EU:C:2015:127, www.eur-lex.europa.eu; pkt 33 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 kwietnia 2015 r. w sprawie C-96/14, J.-C. V. H. przeciwko (...) SA, (...):EU:C:2015:262, www.eur-lex.europa.eu).

Podobnie pojęcie świadczenia głównego w myśl art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować ściśle, uwzględniając okoliczność, że ustawodawca krajowy posłużył się terminem „postanowienia określające główne świadczenia stron”, a nie zwrotem „dotyczące” takiego świadczenia, który ma szerszy zakres (por. wyrok SN z 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03, LEX nr 846537).

W okolicznościach sprawy niniejszej przytoczone wyżej postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), § 7 ust. 1 tej umowy, ani § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., nie kwalifikowały się jako określające świadczenia główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 sierpnia 2011 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 72 poz. 665 – dalej „Prawo bankowe”), znajdującego zastosowanie w sprawie niniejszej ze względu na datę zawarcia umowy o kredyt przez strony, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Według ust. 2 tego przepisu umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,

- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 i 4 Prawa bankowego nie pozwalały jednak na przyjęcie, że do postanowień określających świadczenia główne stron umowy kredytu zaliczają się postanowienia określające:

- przeliczenie uruchomionej kwoty kredytu, wypłaconej w PLN, według kursu kupna waluty obcej z tabeli stosowanej przez pozwanego w chwili uruchomienia kredytu, stanowiące podstawę ustalenia wysokości zadłużenia z tytułu zaciąganego kredytu w walucie indeksacji;
- wysokość kursu kupna waluty indeksacji kredytu, znajdującego zastosowanie do przeliczenia kwoty uruchamianego kredytu, w tym spread walutowy;
- określenie w walucie indeksacji należności z tytułu rat kredytu i odsetek oraz ich przeliczenie na PLN według kursu sprzedaży waluty obcej z tabeli stosowanej przez pozwanego w dacie spłaty;
- w razie spłaty w PLN kredytu indeksowanego do waluty obcej przeliczenie raty wyrażonej w walucie obcej na PLN według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany był kredyt, w dniu spłaty raty zgodnie z tabelą stosowaną przez pozwanego;
- wysokość kursu sprzedaży waluty indeksacji kredytu, znajdującego zastosowanie do obliczania należności z tytułu rat kredytu i odsetek, w tym spread walutowy.

W sprawie niniejszej podzielić bowiem należy pogląd, według którego postanowienia wzorca umownego określające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej nie określają świadczeń głównych w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c.

W wykonaniu umowy kredytu indeksowanego względem kursu waluty obcej kredytobiorca zwraca kwotę wykorzystanego kredytu, tyle że w związku ze zmianą kursu waluty obcej kwota wykorzystanego kredytu może przedstawiać inną wartość rynkową w okresie spłaty kredytu, niż w chwili jego udzielenia kredytobiorcy.

Indeksacja kredytu względem kursu waluty obcej służy zachowaniu wartości rynkowej wierzytelności o zwrot udzielonego kredytu w okresie obowiązywania umowy kredytu, co okazuje się szczególnie istotne w przypadku umowy długoterminowej, takiej jak ta objęta sporem w sprawie niniejszej.

Przewidziana w umowie o kredyt indeksacja udzielonego kredytu względem kursu waluty obcej sprowadza się w istocie do umownej waloryzacji świadczenia o zwrot udzielonego kredytu według kursu waluty obcej jako miernika wartości takiego świadczenia.

Dopuszczalność takiego postanowienia umownego nie budzi wątpliwości w świetle art. 358¹ § 2 k.c., według którego strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Według powszechnie przyjmowanej wykładni tego przepisu pod pojęciem pieniądza rozumieć należy wyłącznie pieniądź polski. Umowny miernik wartości może stanowić więc określona waluta obca według wskazanego jej kursu. Wówczas celem umownej klauzuli waloryzacyjnej, przybierającej postać klauzuli walutowej jest zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego (por. Tadeusz Wiśniewski, Komentarz do art. 358[1] k.c.,

w: Jacek Gudowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania. Część ogólna, wyd. II, Opublikowano: WKP 2018).

Tego rodzaju umowna klauzula waloryzacyjna nie określa zaś bezpośrednio świadczenia polegającego na zwrocie udzielonego kredytu, kwalifikującego się jako świadczenie główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., lecz wprowadza dodatkowy umowny reżim podwyższenia albo obniżenia takiego świadczenia, co samo w sobie nie kwalifikuje się jako postanowienie umowne określające świadczenie główne w rozumieniu tego przepisu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, LEX nr 2369626; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, LEX nr 2308321; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134, LEX nr 2008735; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2015 r., I CSK 257/14, LEX nr 1710338; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2005 r., I CK 690/04, LEX nr 407119; ponadto por. Tomasz Czech, Abuzywność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Monitor Prawa Bankowego 2017/2/32-41).

Wykładnia art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich nie wyklucza przyjęcia, że określenie głównego przedmiotu umowy w rozumieniu tego przepisu obejmuje wprowadzony do umowy kredytu denominowanego w walucie obcej warunek, zgodnie z którym do celów obliczenia rat kredytu stosowany jest kurs sprzedaży waluty obcej. Warunek taki określać musi jednak podstawowe świadczenie w ramach danej umowy, które jako takie charakteryzuje tę umowę, biorąc pod uwagę charakter, ogólną systematykę i postanowienia rozpatrywanej umowy, a także jej kontekst prawny i faktyczny (por. pkt 59 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), (...):EU:C:2014:282, www.eur-lex.europa.eu).

W okolicznościach sprawy niniejszej brak było natomiast wystarczających podstaw do dokonania takiej kwalifikacji, skoro udzielony powodowi kredyt nie był denominowany, ale indeksowany względem kursu waluty obcej, a celem klauzuli walutowej, stanowiącej umowną klauzulę waloryzacyjną, było zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego, nawet jeśli umożliwiało to skorzystanie z niższej stopy procentowej właściwej dla waluty obcej.

Przyjęcie w sprawie niniejszej, że przytoczone wyżej postanowienia umowne nie kwalifikowały się jako postanowienia określające świadczenie główne w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., pozwalało na dokonanie oceny tych postanowień z punktu widzenia zachowania przy ich kształtowaniu dobrych obyczajów, bez rażącego naruszenia interesu powoda jako konsumentów.

Rażące naruszenie interesów konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w danym stosunku obligacyjnym, natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., I CSK 149/13, OSNC 2014/10/103, LEX nr 1413038).

Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Przedsiębiorca, który z przyczyn faktycznych lub prawnych może jednostronnie określić treść klauzuli wiążącej konsumenta, powinien zachować się lojalnie i uwzględnić jego uzasadnione interesy, kompensując w ten sposób brak rzeczywistego wpływu konsumenta na jej treść. Jeżeli tego nie czyni, działa nielojalnie, a więc sprzecznie z dobrymi obyczajami. W celu ustalenia czy dana klauzula znacząco narusza interesy konsumenta trzeba natomiast w szczególności wziąć pod uwagę czy pogarsza ona położenie prawne konsumenta w stosunku do tego, które - w braku umownej regulacji - wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, LEX nr 2504739).

Z dobrymi obyczajami klóci się takie postępowanie, którego celem jest zdeorientowanie konsumenta, wykorzystanie jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowanie stosunku prawnego z naruszeniem zasady równości stron. Chodzi o postępowanie, które potocznie jest rozumiane jako nieuczciwe, nierzetelne, sprzeczne z akceptowanymi standardami działania. Natomiast naruszenie interesów konsumenta, aby mogło zostać uznane za rażące, przede wszystkim musi być doniosłe, znaczące. Interes konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako niekorzystne ukształtowanie jego sytuacji ekonomicznej. Należy uwzględnić także takie aspekty, jak niewygodę organizacyjną, stratę czasu, nierzetelne traktowanie czy naruszenie prywatności konsumenta (por. wyrok SN z 8 czerwca 2004 r., I CK 635/03, LEX nr 846537).

Pojęciu dobrych obyczajów, użytemu w art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c., na gruncie dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich odpowiada pojęcie dobrej wiary.

Według ust. 16 preambuły tej dyrektywy przedsiębiorca spełnia wymaganie działania w dobrej wierze, jeżeli traktuje konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny, należycie uwzględniając jego prawnie uzasadnione roszczenia (uzasadnione interesy – zważywszy na francuską i angielską wersję językową tekstu dyrektywy – *les intérêts légitimes*, *legitimate interests*).

W okolicznościach sprawy niniejszej przy ocenie działania pozwanego Banku z punktu widzenia dobrej wiary i traktowania powoda jako konsumenta w sposób sprawiedliwy należało uwzględnić, że w dniu 15 maja 2012 r. do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK na podstawie art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., odpowiednio pod nr (...) i (...) wpisane zostały postanowienia wzorca umowy o tożsamym znaczeniu, gdy chodzi o (...), z tymi, które zawarte zostały w § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) oraz § 7 ust. 1 tej umowy.

Podstawę wpisów stanowił wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r. wydany w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11, którym oddalona została apelacja pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydanego w dniu 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, uznającego za niedozwolone i zakazującego wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

- „Kredyt jest indeksowany do (...)/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...)/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy.”,
- „W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty.”

Znamienne, że za podstawę przywołanych wyżej wyroków Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011 r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 420/11 oraz Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 426/09, przyjęte zostało ustalenie, że powyższe postanowienia nie precyzowały sposobu ustalania kursów walut obcych stosowanych w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku, a brak określenia sposobu ustalania kursów walut obcych powodował, że Bank mógł wybrać dowolne kryteria ustalania takich kursów, niekoniecznie związane z aktualnym kursem ukształtowanym przez rynek walutowy i miał możliwość uzyskania korzyści finansowych stanowiących dla kredytobiorcy dodatkowe koszty kredytu, których oszacowanie przez kredytobiorcę nie było możliwe. Wprawdzie jeśli kurs stosowany przez Bank odzwierciedlać miał sytuację rynkową, uwzględniać musiał wskaźniki rynkowe niezależne od Banku, niemniej to wyłącznie Bank decydował o wysokości stosowanej marży (spreadu walutowego). Jeśli zatem Bank mógł wybrać dowolne i nie poddające się weryfikacji kryteria ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując dla kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu, powyższe postanowienia rażąco naruszały zasadę równowagi kontraktowej stron na niekorzyść konsumenta - kredytobiorcy, a także dobre obyczaje, które nakazywały, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy, o ile

nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia, a sposób ich generowania poddawał się weryfikacji.

W okolicznościach sprawy niniejszej powyższe konkluzje okazują się jednak w części nieaktualne.

Trafnie wskazuje się bowiem, że w gospodarce rynkowej kursy walutowe mają charakter zmienny i niepewność co do ich kształtowania się w przyszłości jest immanentną konsekwencją tej zmienności, a dotyczy zarówno kredytobiorcy, jak i do pewnego stopnia banku udzielającego kredytu. Niepewność kredytobiorcy co do kursu walutowego, który zostanie zastosowany przez bank na potrzeby przeliczeń walutowych w ramach umowy kredytowej wynika, po pierwsze, ze zmienności kursu średniego Narodowego Banku Polskiego lub kursu rynkowego, a po drugie, ze zmienności marży banku. Nawet gdyby doprecyzować reguły ustalania przez bank wspomnianej marży, pozostałaby niepewność związana ze zmiennością kursu średniego Narodowego Banku Polskiego lub kursu rynkowego. Nie można byłoby zatem doprowadzić do sytuacji, w której kredytobiorca byłby w stanie uprzednio precyzyjnie ustalić kurs, który zostanie zawarty w przyszłej tabeli tworzonej przez bank (por. Tomasz Czech, Abuzwyczajność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Monitor Prawa Bankowego 2017/2/32-41.)

Obiektywizacja i weryfikowalność takiej podstawy ustalenia kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji kredytu, jaką jest kurs średni Narodowego Banku Polskiego, nie powinna budzić wątpliwości, skoro tego rodzaju podstawa ustalenia wartości waluty obcej została następnie przewidziana w art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym z dniem 24 stycznia 2009 r.

Poza sporem pozostawała okoliczność, że kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli stosowanej przez pozwanego ustalane były na podstawie średnich kursów notowanych na rynku międzybankowym z uwzględnieniem marży, której wysokość była przedmiotem decyzji organu pozwanego odpowiedzialnego za zarządzanie płynnością finansową. Poza sporem pozostawała również okoliczność, że taki sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut stosowany był przez pozwanego także w 2006 r., gdy zawierana była z powodem umowa o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), a ponadto, że analogiczny sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut stosowany był przez Narodowy Bank Polski.

Wspomniano, że na podstawie art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Brak było zatem przeszkód, aby przy dokonywaniu oceny na podstawie tego przepisu uwzględnić, jako okoliczność towarzyszącą zawarciu z powodem umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), praktykę pozwanego stosowaną w 2006 r., gdy chodzi o sposób ustalania kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli pozwanego, analogiczną do praktyki ustalania średnich kursów kupna i sprzedaży walut stosowanej wówczas przez Narodowy Bank Polski.

Okoliczność, że metodologia ustalania kursów kupna i sprzedaży walut stosowana przez pozwanego była analogiczna do metodologii stosowanej przez Narodowy Bank Polski znajdowała potwierdzenie w treści uchwały nr 51/2002 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych (Dz. Urz. NBP z 2015 r. poz. 11) oraz w publikowanych przez Narodowy Bank Polski listach banków pełniących funkcje dilerów rynku pieniężnego w poszczególnych latach (https://www.nbp.pl/home.aspx?f=/banki_w_polsce/drp/dealerzy.html).

Nawet jeśli pozwany za podstawę ustalenia kursów kupna i sprzedaży walut publikowanych w tabeli przyjmowałby kursy średnie Narodowego Banku Polskiego, zamiast opierać się na metodologii analogicznej do tej stosowanej przez Narodowy Bank Polski, to zmienność kursów średnich Narodowego Banku Polskiego i tak sprawiałaby, że nie można byłoby zapewnić powodowi jako kredytobiorcy możliwości precyzyjnego ustalenia kursów kupna i sprzedaży walut, które zostaną przyjęte przez pozwanego w każdej przyszłej tabeli opublikowanej w okresie obowiązywania umowy

kredytu. Powód nadal nie dysponowałby możliwością oszacowania dodatkowych kosztów kredytu związanych ze zmiennością kursów walutowych.

Ponadto poza sporem pozostawała okoliczność, że kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane były nie tylko do rozliczeń umów kredytów indeksowanych do walut obcych, ale także do rozliczeń każdego rodzaju transakcji walutowych odbywających się z udziałem pozwanego, a od 2015 r. ze względu na znaczący wzrost kursu (...) względem PLN kursy kupna i sprzedaży walut publikowane w tabeli pozwanego stosowane do rozliczeń umów kredytów indeksowanych do (...) obejmowały niższą, preferencyjną marżę (spread walutowy).

Znamienne także, że w dniu 1 października 2011 r. pozwany dokonał zmiany postanowienia § 8 ust. 3 Regulaminu przewidując, że podstawę Tabeli Kursów Walut Obcych Banku stanowić miały kwotowania rynkowe poszczególnych par walut przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i kursu sprzedaży nie większym niż 10% od kwotowań rynkowych.

Przywołana okoliczność niewątpliwie miała miejsce już po zawarciu z powodem umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...).

Wspomniano wprawdzie, że w myśl art. 385² k.c. przewidziana w art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. przesłanka naruszenia dobrych obyczajów oceniana być musi według stanu rzeczy z chwili zawarcia umowy, a ocena rażącego naruszenia interesu konsumenta według art. 385¹ § 1 zd. pierwsze k.c. dotyczyć ma ukształtowania obowiązków konsumenta w treści postanowień umowy, a nie rzeczywistego ich wykonania, niemniej na podstawie okoliczności towarzyszących wykonywaniu umowy pośrednio można wnioskować także o rozumieniu umowy przez strony w chwili jej zawarcia (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, LEX nr 2504739).

W świetle ostatnich z przytoczonych okoliczności w sprawie niniejszej brak było wystarczającej podstawy do ustalenia, aby celem pozwanego przy zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) było uzyskanie kosztem powoda nieograniczonego dodatkowego wynagrodzenia z tytułu umowy kredytu w drodze zaniechania określenia podstaw ustalenia Tabeli Kursów Walut Obcych w treści postanowień § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r.

Niemniej nawet późniejsze zastrzeżenie w § 8 ust. 3 Regulaminu, że marża pozwanego (spread walutowy) nie mogła przekraczać 10% wartości kwotowań rynkowych poszczególnych par walut – jeśli na tej podstawie można byłoby wnioskować o celu pozwanego towarzyszącemu zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) – rzeczywiście sprawiało, że powód nie mógł samodzielnie ustalić składników marży pozwanego, a jedynie poznać jej maksymalną wysokość. W okolicznościach sprawy niniejszej zgodzić należy się więc ze stwierdzeniem, że wyłącznie pozwany znał wszystkie parametry kursu kupna i sprzedaży waluty indeksacji kredytu pozwalające na precyzyjne określenie wysokości salda zadłużenia w (...) oraz poszczególnych rat kredytu wraz z odsetkami spłacanych przez powoda w PLN. W związku z tym zgodzić także należy się ze stwierdzeniem, że mogło to powodować po stronie powoda niejasność co do tego, w jakim stopniu stosowana przez pozwanego marża, stanowiąca tzw. spread walutowy, spełniała funkcję waloryzacyjną, a w jakim stopniu pozwalała pozwanemu na osiąganie dodatkowego wynagrodzenia z tytułu umowy kredytu, niezależnie od odsetek i prowizji (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I CSK 1049/14, OSNC 2016/11/134).

Niemniej akurat ta okoliczność nie stanowiła wystarczającej podstawy do przyjęcia naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. zważywszy na to, że ze zgromadzonego w sprawie niniejszej materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, iż powód przy zawieraniu umowy kredytu nie interesował się wcale podstawami ustalania maksymalnej marży pozwanego stanowiącej spread walutowy. Nie domagał się szczegółowych wyjaśnień na temat podstaw ustalania kursów (...) względem PLN publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu indeksowanego do (...). Nie zachodziła zatem sytuacja, w której powód żądałby udzielenia informacji na ten temat, a przedstawiciele pozwanego odmówiliby ich przekazania lub nie potrafili wyjaśnić istotnych kwestii z tym

związanych, naruszając w ten sposób dobre obyczaje ze względu na reguły uczciwego obrotu opartego na prawdziwych okolicznościach towarzyszących zawieranej umowie. Podstawy ustalenia kursów walut publikowanych w tabeli stosowanej przez pozwanego do rozliczeń zawieranej umowy kredytu indeksowanego powinny być konsumentowi szczegółowo wyjaśnione, jeśli w ogóle wyraża on zainteresowanie kwestiami z tym związanymi.

Powyższa okoliczność nie stanowiła wystarczającej podstawy do przyjęcia naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. zważywszy ponadto na korzyść, jaką uzyskał powód w wyniku indeksacji kredytu względem (...), polegającą na ustaleniu w (...) salda zadłużenia powoda z tytułu kredytu oraz ustaleniu w (...) wysokości pozostających do spłaty rat kredytu wraz z odsetkami, czego konsekwencją było ustalenie oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej LIBOR 3M właściwej dla (...), która nie zostałaby zastosowana przez pozwanego, gdyby kredyt udzielony powodowi w PLN nie został indeksowany względem (...).

Należy uwzględnić, że celem umownej klauzuli waloryzacyjnej przybierającej postać klauzuli walutowej zawartej w umowie kredytu indeksowanego względem kursu waluty obcej, obok zabezpieczenia przed zmianą wartości pieniądza polskiego, może być także skorzystanie z niższych stóp procentowych w walucie obcej (por. Tomasz Czech, Abuzyność klauzuli umowy kredytowej dotyczącej przeliczenia walutowego. Głosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Monitor Prawa Bankowego 2017/2/32-41).

Wypadek taki zachodził w okolicznościach sprawy niniejszej, gdzie celem indeksacji względem (...) kredytu udzielonego powodowi było nie tylko zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego, ale także skorzystanie przez powoda ze stopy referencyjnej właściwej dla (...) jako waluty obcej, gdzie poza sporem pozostawała okoliczność, że w chwili udzielania powodowi kredytu stopa taka była niższa, niż stopa referencyjna właściwa dla pieniądza polskiego, a przez to była korzystniejsza dla powoda – wspomniano, że w chwili udzielania powodowi kredytu stopa referencyjna LIBOR 3M (...) wynosiła 1,2492%, a stopa referencyjna WIBOR 3M wynosiła 4,17%. Funkcjonujący na rynku czynności bankowych zwyczaj handlowy polegający na ustaleniu oprocentowania kredytu indeksowanego względem (...) według stopy referencyjnej LIBOR 3M właściwej dla (...) wynikał natomiast z protokołu rozprawy w innej sprawie, obejmującego zeznania świadka J. C..

Wspomniano, że przed zawarciem umowy o kredyt hipoteczny z pozwanym powodowi przedstawiono sporządzoną przez pozwanego pisemną informację dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej. Według treści tej informacji kredytobiorcy, wybierając zadłużenie w walucie obcej, korzystali z oprocentowania niższego w porównaniu z kredytem złotowym i spłacali miesięcznie niższą ratę kredytu. Dotyczyło to przede wszystkim kredytów w euro i we frankach szwajcarskich, a wynikało ze znacznej różnicy w wysokości stawek referencyjnych, które stanowiły podstawę ustalenia oprocentowania kredytu. Według obowiązującego w Banku (...) od 1 czerwca 2006 r. stawki referencyjne wynosiły odpowiednio:

- dla kredytów złotych 4,17% (WIBOR 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem franka szwajcarskiego 1,2492% (LIBOR 3M (...)),
- dla kredytów indeksowanych kursem euro 2,8160% (... 3M),
- dla kredytów indeksowanych kursem dolara amerykańskiego 5,000% (LIBOR 3M USD).

Niemniej kredytobiorcy, zaciągając zobowiązanie w walucie obcej, narażeni byli na ryzyko zmiany kursów walutowych. Według treści informacji występowanie ryzyka kursowego sprawiało, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlegała ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Ryzyko kursowe było znacznie mniejsze, jeżeli o kredyt walutowy ubiegał się kredytobiorca osiągający dochody w tej samej walucie obcej. Z tych przyczyn Bank podkreślał, że warto rozważyć zaciągnięcie długoterminowego kredytu w PLN jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych, które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych.

Ponadto Bank informował o ryzyku zmian stóp procentowych, ponoszonym przez kredytobiorcę zarówno w przypadku kredytów złotych, jak i walutowych ze wskazaniem, że oprocentowanie kredytów składa się ze stałej marży Banku i zmiennej stopy referencyjnej, ustalonej na rynku międzybankowym i zależnej m.in. od decyzji banku centralnego w zakresie obniżenia lub podwyższenia stóp procentowych, na którą z kolei wpływ ma szereg bliżej określonych czynników ekonomicznych. Ryzyko zmiany stóp procentowych oznaczało, że w przypadku wzrostu poziomu stopy referencyjnej wyższe będzie oprocentowanie kredytu i wzrośnie wysokość miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej.

Zmienność kursów walutowych i wahania stóp procentowych powodowały, że rzeczywiste koszty obsługi długu mogły okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych. Z tego względu Bank zachęcał do zapoznania się z załączonymi do informacji danymi historycznymi dotyczącymi wahań kursu oraz wysokości stawek referencyjnych dla danej waluty ze wskazaniem, że wartości, które w danym momencie mogą być korzystne, w długim okresie mogą okazać się niekorzystne.

Przedstawiony powodowi wykres obrazujący historyczne zmiany kursu (...) względem PLN, stanowiący załącznik do wspomnianej informacji, wskazywał na zmiany kursu w okresie od lutego 2000 r. do czerwca 2006 r., gdzie wahania kursu mieściły się w przedziale od 2,20 do 3,20.

Obowiązki informacyjne Banku względem powoda w zakresie ryzyka kursowego zostały wypełnione, zważywszy na przytoczoną wyżej treść przedstawionej powodowi pisemnej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej.

Z wiarygodnych zeznań powoda wynikało, że powyższa informacja była dla powoda jasna i wystarczająca w chwili zawierania umowy o kredyt. Powód nie żądał od przedstawicieli pozwanego dodatkowych wyjaśnień w zakresie ryzyka kursowego. Nie zachodziła zatem sytuacja, w której przedstawiciele pozwanego odmówiliby przekazania takich wyjaśnień lub nie potrafiliby wyjaśnić istotnych kwestii z tym związanych, naruszając w ten sposób dobre obyczaje.

Zmiany kursu waluty obcej, do której kredyt udzielony powodowi w PLN został indeksowany w myśl § 2 ust. 2 umowy, wpływające na wysokość salda zadłużenia z tytułu kredytu, mogły zostać uwzględnione przy ocenie naruszenia dobrych obyczajów i rażącego naruszenia interesu konsumenta na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. o tyle, o ile według stanu rzeczy istniejącego w chwili zawierania umowy o kredyt istniało ryzyko zmiany kursu waluty obcej skutkującej wzrostem salda zadłużenia, na które to ryzyko powód był narażony.

Zmiany kursu waluty obcej stanowiącej podstawę indeksacji kredytu, które nastąpiły w toku wykonywania umowy o kredyt objętej sporem, mogłyby wchodzić w rachubę jako podstawa roszczenia z art. 358¹ § 3 k.c., które jednak nie stało się przedmiotem żądania w sprawie niniejszej.

W treści pisemnej informacji dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, oparte na zmiennej stopie procentowej, jednoznacznie wskazywano, że występowanie ryzyka kursowego sprawiało, że zarówno rata spłaty, jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu przeliczona na PLN na dany dzień podlegała ciągłym wahanom, w zależności od aktualnego kursu waluty.

Jeśli jednak chodzi o skalę ryzyka kursowego, na które powód był narażony, brak było wystarczających podstaw do przyjęcia, aby powód przewidywał albo mógł przewidywać skalę takiego ryzyka.

Okoliczność, że wahania kursu (...) względem PLN wpływać będą na saldo zadłużenia z tytułu kredytu nie powinna budzić wątpliwości, gdyż jasno wynikała z § 2 ust. 2 umowy, gdzie wskazano, że zmiany kursów walut, w tym (...) w okresie kredytowania miały mieć wpływ nie tylko na wysokość raty kapitałowo-odsetkowej, ale także na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu.

Brak było jednak wystarczających podstaw do przyjęcia, aby na etapie zawierania umowy o kredyt skąłę ryzyka kursowego przewidywał pozwany i aby w związku z tym świadomie naraził powoda jako konsumenta na ryzyko nadmierne, nieakceptowalne według stanu rzeczy istniejącego w chwili zawierania umowy o kredyt.

Zważywszy na przewidywaną wysokość zobowiązań powoda z tytułu kredytu udzielonego w kwocie 73.000,00 PLN (w myśl § 2 ust. 1 umowy) oraz wysokość całkowitych kosztów kredytu szacowanych według stanu na dzień zawarcia umowy na kwotę 54.797,77 PLN, zważywszy na pozostające poza sporem ówczesne uzyskiwanie przez powoda dochodów jedynie w PLN, zważywszy na ustaloną w umowie indeksację kredytu udzielonego w PLN względem (...), na ustalenie salda zadłużenia powoda z tytułu kredytu w (...) oraz na wchodzącą w rachubę na etapie zawierania umowy możliwość wzrostu kursu (...) względem PLN, niezdatną do ustalenia w okresie przewidywanego obowiązywania umowy kredytu, mogącą skutkować nie tylko wzrostem wysokości rat spłaty kredytu, ale także wzrostem salda zadłużenia z tytułu kredytu w przeliczeniu na PLN w celu jego spłaty, zważywszy na przewidywany na etapie zawierania umowy okres narażenia powoda na możliwość wystąpienia takich konsekwencji wzrostu kursu (...) względem PLN, odpowiadający okresowi spłaty kredytu, wynoszący 420 miesięcy oraz zważywszy na motywację powoda towarzyszącą zawieranej umowie kredytu, a polegającą na zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powoda oraz na zamiarze ustalenia zobowiązań z tytułu umowy kredytu w taki sposób, aby mógł on spłacać raty kredytu w jak najniższej wysokości, gdzie cel zawieranej umowy kredytu, polegający na zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powoda powinien być pozwanemu znany, w okolicznościach sprawy niniejszej skąłę ryzyka kursowego, na które narażony został powód przy zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), należało uznać za nadmierną, a przez to naruszającą dobre obyczaje i rażąco naruszającą interes powoda jako konsumenta.

Ponadto należało uwzględnić, że niewątpliwie w sprzeczności z dobrymi obyczajami pozostaje obarczenie konsumenta całością ryzyka związanego z nieprzewidywaną zmianą warunków gospodarczych, w tym właśnie zmianą kursu waluty indeksacji wynikającą z ryzyka kursowego.

W okolicznościach sprawy niniejszej w związku z zawarciem z powodem umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) pozwany w drodze transakcji zawartych na rynku międzybankowym zabezpieczył całość ponoszonego przez siebie ryzyka zmiany kursu (...) względem PLN, co jednoznacznie wynikało z protokołu rozprawy w innej sprawie, obejmującego zeznania świadka J. C.. Zmiany kursu (...) względem PLN w jakimkolwiek stopniu nie wpływały zatem na wartość wierzytelności i zobowiązań Banku z tytułu umowy o kredyt zawartej z powodem.

Ryzyko zmiany kursu (...) względem PLN w okresie przewidywanych 420 miesięcy wykonywania umowy o kredyt ponosić miał wyłącznie powód.

Biorąc powyższe pod uwagę należało przyjąć, że w okolicznościach sprawy niniejszej postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. kwalifikowały się jako niedozwolone postanowienia umowne przewidziane w art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c.

W okolicznościach sprawy niniejszej naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. ze względu na naruszenie dobrych obyczajów oraz rażące naruszenie interesu powoda jako konsumenta należało ponadto upatrywać w tym, że postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) pozwalały pozwanemu na przeliczenie kwoty kredytu wypłacanej w PLN według kursu kupna waluty indeksacji ustalanego przez pozwanego oraz na ustalenie według takiego właśnie kursu wysokości zadłużenia powoda z tytułu kredytu w walucie indeksacji. Wypłata kredytu udzielonego powodowi następowała w PLN, a w związku z zawarciem umowy o kredyt powód nie nabywał jednak waluty obcej w postaci (...). W wyniku indeksacji kredytu udzielonego powodowi względem (...) jedynie określono w tej walucie saldo zadłużenia kredytu oraz wysokość poszczególnych rat spłaty kredytu wraz z odsetkami. W istocie zatem w związku z zastosowaniem przez pozwanego kursu kupna (...) nie przewidziano jakiegokolwiek świadczenia na rzecz powoda, które byłoby ekwiwalentem zastosowanego kursu kupna. Za tego rodzaju świadczenie nie można uznać obliczenia w (...) salda zadłużenia kredytu oraz wysokości poszczególnych rat spłaty kredytu wraz z odsetkami, polegającego jedynie

na operacjach matematycznych będących wynikiem indeksacji. Wspomniano bowiem, że celem indeksacji względem (...) kredytu udzielonego powodowi było nie tylko skorzystanie przez powoda ze stopy referencyjnej właściwej dla waluty obcej, ale także zabezpieczenie pozwanego przed zmianą wartości pieniądza polskiego. Indeksacja realizowała zatem w równej mierze interes pozwanego. Podobnie należało ocenić postanowienia § 7 ust. 1 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., pozwalające pozwanemu na przeliczenie rat kredytu wraz z odsetkami spłacanych w PLN według kursu sprzedaży waluty indeksacji, skoro w związku ze spłatą rat kredytu powód w istocie nie nabywał waluty obcej w postaci (...), ale spełniał świadczenie w PLN. Jedynie rozmiar świadczenia powoda w PLN ustalany był według kursu (...) względem PLN.

Zastosowanie przez pozwanego kursu kupna (...) w celu ustalenia w (...) salda zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości poszczególnych rat wraz z odsetkami było nie tylko nieekwiwalentne, ale także prowadziło do nadmiernego obciążenia powoda jako konsumenta w związku z dokonywaną indeksacją.

Różnica, gdy chodzi o ustalenie salda w (...) według kursu kupna pozwanego oraz według kursu średniego NBP odpowiadała kwocie 622,02 CHF (różnica kwot 30.417,93 CHF i 29.795,91 CHF).

W wykonaniu umowy pozwany wypłacił bowiem powodowi tytułem kredytu kwotę 72.999,99 PLN w dniu 17 sierpnia 2006 r. i przy przyjęciu kursu kupna (...) względem PLN ze stosowanej przez siebie tabeli wynoszącego w tym dniu 2, (...) ustalił saldo zadłużenia powoda z tytułu kredytu na kwotę 30.417,93 CHF. Natomiast przy przyjęciu średniego kursu Narodowego Banku Polskiego (...) względem PLN wynoszącego w tym dniu 2,4500 saldo zadłużenia powodów z tytułu kredytu wynosiłoby 29.795,91 CHF.

Ustalenia w tym zakresie pozostawały poza sporem i nie wymagały wiadomości specjalnych (art. 278 § 1 k.p.c.), a jedynie przeprowadzenia operacji matematycznych przyjmujących za podstawę:

- niesporną wysokość salda kredytu w (...) wynikającą z zaświadczenia zawartego na k. 38,
- niesporną wysokość kwoty wypłaconej powodowi w PLN tytułem kredytu, wynikającą z zaświadczenia zawartego na k. 38,
- wysokość kursu kupna (...) względem PLN zastosowanego przez pozwanego i pochodzącego z publikowanej przez pozwanego tabeli, stanowiącą okoliczność powszechnie znaną,
- wysokość średniego kursu (...) względem PLN publikowanego przez Narodowy Bank Polski, stanowiącą okoliczność powszechnie znaną.

Według poglądu przyjętego za podstawę wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C#26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), (...):EU:C:2014:282, www.eur-lex.europa.eu, pkt 80 – 85, który to pogląd w sprawie niniejszej Sąd Rejonowy podziela, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi krajowemu zarządzić skutkom nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym. Zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym jest bowiem zgodne z celem art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG, ponieważ przepis ten zmierza do zastąpienia ustanowionej w umowie równowagi formalnej między prawami i obowiązkami stron równowagą rzeczywistą, pozwalającą na przywrócenie równości stron bez konieczności unieważnienia każdej z umów zawierających nieuczciwe warunki. Gdyby zastąpienie nieuczciwego warunku przepisem o charakterze dyspozytywnym nie było dopuszczalne, co zobowiązywałoby sąd do unieważnienia danej umowy w całości, konsument mógłby zostać narażony na szczególnie niekorzystne konsekwencje. Tym samym zagrożone byłoby także osiągnięcie skutku odstraszającego, mającego wynikać z sankcji unieważnienia umowy, a polegającego na zapobieganiu stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami.

Z kolei według poglądu przyjętego za podstawę wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C#260/18, K. D. (2), J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), (...):EU:C:2019:819, www.eur-lex.europa.eu, pkt 46 – 56, który to pogląd w sprawie niniejszej Sąd Rejonowy podziela, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 2014 r., Á. K., H. R. przeciwko (...) (C#26/13, (...):EU:C:2014:282), należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Dyrektywa Rady 93/13/EWG nie zmierza tak daleko, że ustanawia obowiązkowy system ochrony przed stosowaniem nieuczciwych warunków umowy przez przedsiębiorców, który wprowadziła na korzyść konsumentów. W konsekwencji w wypadku gdy konsument woli nie powoływać się na ten system ochrony, nie jest on stosowany. Analogicznie w zakresie, w jakim wspomniany system ochrony przed nieuczciwymi warunkami nie ma zastosowania, jeżeli konsument się sprzeciwia, konsument ten musi a fortiori mieć prawo do sprzeciwienia się objęciu ochroną, w ramach tego samego systemu, przed szkodliwymi skutkami spowodowanymi unieważnieniem umowy jako całości, jeżeli nie chce powoływać się na tę ochronę.

Ponadto według poglądu przyjętego za podstawę wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C#260/18, K. D. (2), J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), (...):EU:C:2019:819, www.eur-lex.europa.eu, pkt 34 – 45, który to pogląd w sprawie niniejszej Sąd Rejonowy podziela, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, w szczególności w razie zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, a w konsekwencji odpadnięcia ryzyka kursowego bezpośrednio związanego z indeksacją kredytu do waluty obcej. Okoliczność, czy utrzymanie w mocy umowy bez nieuczciwych postanowień jest prawnie możliwe musi zostać zweryfikowana przy zastosowaniu obiektywnego podejścia. Zgodnie z obiektywnym podejściem nie jest zaś dopuszczalne uznanie sytuacji jednej ze stron umowy za decydujące kryterium rozstrzygające o dalszym losie tej umowy.

W okolicznościach sprawy niniejszej postanowienia § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r. pozwalały pozwanemu na przeliczenie kwoty kredytu wypłacanej w PLN według kursu kupna waluty indeksacji ustalanego przez pozwanego oraz na określenie według takiego właśnie kursu wysokości zadłużenia powoda z tytułu kredytu w walucie indeksacji, a następnie na ustalenie rat spłaty kredytu wraz z odsetkami według określanego przez pozwanego kursu sprzedaży waluty indeksacji. Postanowienia te zawierały zatem umowne reguły indeksacji kredytu względem waluty obcej.

Gdyby postanowienia te usunąć z treści stosunku prawnego łączącego strony i wynikającego z umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), brak byłoby wystarczających podstaw do zastosowania indeksacji kredytu względem (...), bowiem brak byłoby wystarczających podstaw do ustalenia kursu (...) względem PLN, według którego indeksacja kredytu udzielonego w PLN miałyby następować.

To z kolei pozbawiłoby powoda istotnej korzyści polegającej na ustaleniu oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej właściwej dla (...), tj. LIBOR 3M (...), która w chwili zawierania umowy przez strony była niewątpliwie niższa, niż stopa referencyjna WIBOR 3M właściwa dla PLN, co znajdowało potwierdzenie w treści środka dowodowego zawartego na k. 151, obejmującego Cennik, którego wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości. Wspomniano, że w chwili udzielania powodowi kredytu stopa referencyjna LIBOR 3M (...) wynosiła 1,2492%, a stopa referencyjna WIBOR 3M wynosiła 4,17%.

Konsekwencją powyższego byłby natomiast brak wystarczających podstaw do umownego ustalenia zmiennego oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej LIBOR 3M dla (...) powiększonej o marżę kredytu w myśl § 6

ust. 3 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), które to postanowienie kwalifikowało się jako określające świadczenie główne z umowy kredytu, zważywszy na art. 69 ust. 1 i 2 pkt 5 Prawa bankowego.

Brak umownego ustalenia stopy referencyjnej stanowiącej podstawę ustalenia oprocentowania kredytu prowadziłyby zatem do unieważnienia umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...).

W okolicznościach sprawy niniejszej niecelowe jednak okazało się zastępowanie nieuczciwego warunku umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym po to, aby zaradzić szkodliwym dla powoda jako konsumenta skutkom unieważnienia umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...).

W okolicznościach sprawy niniejszej zachodziła bowiem wystarczająca podstawa do przyjęcia, że unieważnienie umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) realizować będzie godny ochrony interes powoda jako konsumenta. Obiektywnie rzecz biorąc nie będzie to bowiem prowadzić do uszczerbku, gdy chodzi o sytuację faktyczną i prawną powoda względem tej, która związana była z narażeniem powoda na nadmierne ryzyko kursowe na etapie zawierania umowy o kredyt, nawet jeśli w wyniku unieważnienia całości umowy o kredyt zachodzić będzie konieczność zwrotu przez powoda pozwanemu całości środków wypłaconych tytułem umowy o kredyt pomniejszonych o raty dotychczas spłacone. Powód uzyskał bowiem od pozwanego tytułem umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) kwotę 72.999,99 PLN, a w wykonaniu tej umowy powód spłacił pozwanemu łącznie kwotę 142.769,41 PLN (suma wynikająca z zaświadczeń zawartych na k. 18 i nast.). Możliwość realizacji przez powoda takiego zobowiązania nie powinna więc budzić wątpliwości, uwzględniając okoliczność, że spłaty kredytu dokonane przez powoda przewyższyły wypłacony mu kapitał kredytu. Nie musiałby zatem powód zaciągać kolejnego kredytu lub pożyczki w celu rozliczenia się z pozwanym z udzielonego kredytu, a możliwość udzielenia powodowi takiego kredytu lub pożyczki mogłaby budzić wątpliwości zważywszy, że z zeznań powoda nie wynikało, aby obecnie dysponował on wiarygodnym i wystarczającym przedmiotem zabezpieczenia, innym niż nieruchomości, na której ustanowiona została hipoteka na rzecz pozwanego. Hipoteka ustanowiona na rzecz pozwanego na nieruchomości nabytej ze środków pochodzących z kredytu, na wypadek unieważnienia całości umowy o kredyt zawartej z pozwanym, niewątpliwie zaś stanie się przedmiotem sporu w postępowaniu sądowym mającym za przedmiot roszczenie przyjmujące za podstawę art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Wobec tego unieważnienie umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), obiektywnie rzecz biorąc, nie będzie niekorzystne dla powoda.

Ponadto powód w toku postępowania w sprawie niniejszej jednoznacznie postulował unieważnienie całości umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) i akceptował ryzyka z tym związane, w tym także możliwość skierowania wobec niego przez pozwanego dalszych roszczeń.

Wobec powyższego w okolicznościach sprawy niniejszej wykładnia art. 385¹ § 2 k.c., gdy chodzi o uznanie za niewiążące postanowień § 2 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...), § 7 ust. 1 tej umowy oraz § 8 ust. 3 Regulaminu w brzmieniu obowiązującym strony przed dniem 1 października 2011 r., nie prowadziła do konieczności przyjęcia w miejsce przewidzianych tam podstaw indeksacji kredytu względem (...) dyspozycji art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym z dniem 24 stycznia 2009 r., przy przyjęciu wstecznej mocy tego przepisu, wynikającej z jego celu w myśl art. 3 k.c. oraz z celu art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 marca 2019 r. w sprawach połączonych C-70/17 i C-179/17, (...) SA przeciwko A. S. S. oraz (...) SA przeciwko A. L. M. i V. R., (...):EU:C:2019:250, www.eur-lex.europa.eu, pkt 59).

W konsekwencji zachodziła podstawa do unieważnienia całości umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...). Niedozwolony charakter § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 tej umowy powodował bowiem brak wystarczających podstaw do zastosowania indeksacji kredytu względem (...), a w konsekwencji brak wystarczających podstaw do umownego ustalenia zmiennego oprocentowania kredytu według stopy referencyjnej LIBOR 3M dla (...) powiększonej o marżę kredytu w myśl § 6 ust. 3 tej umowy, które to postanowienie kwalifikowało się jako określające świadczenie główne z umowy kredytu.

Brak było podstaw do uwzględnienia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność wysokości stóp referencyjnych LIBOR 3M (...) i WIBOR 3M, ich konsekwencji, gdy chodzi o koszty udzielonego kredytu oraz zmian kursów (...) względem PLN, skoro okoliczności te pozostawały poza sporem. Z kolei funkcjonujący na rynku czynności bankowych zwyczaj handlowy polegający na ustaleniu oprocentowania kredytu indeksowanego względem (...) według stopy referencyjnej LIBOR 3M (...) właściwej dla (...) został wykazany innymi dowodami, stąd nie wymagał przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego sądowego, podobnie jak metodologia ustalania kursów (...) względem PLN przez pozwanego oraz zawieranie przez pozwanego transakcji na rynku międzybankowym służących pozyskaniu przez pozwanego depozytów w (...) oraz zabezpieczeniu ryzyka zmiany kursu (...) względem PLN. Brak było również podstaw do uwzględnienia wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia różnicy pomiędzy należnymi a rzeczywiście spłaconymi przez powoda ratami kredytu w okresie objętym sporem przy przyjęciu rynkowych kursów (...) względem PLN oraz godziwego wynagrodzenia pozwanego w postaci marży kursowej (spreadu walutowego). Dowód taki zakładałby bowiem możliwość dokonania zmiany niedozwolonego postanowienia umownego w drodze konstytutywnego orzeczenia sądu. Taka kompetencja Sądu Rejonowego nie została natomiast przewidziana ani przepisami prawa krajowego, ani przepisami prawa UE.

Skoro poza sporem pozostawała okoliczność, że w wykonaniu umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) powód spłacił pozwanemu łącznie kwotę 142.769,41 PLN (suma wynikająca z zaświadczeń zawartych na k. 18 i nast.), wobec unieważnienia w całości umowy o kredyt hipoteczny nr KH/ (...) roszczenie o zapłatę wywiedzione przez powoda w sprawie niniejszej w kwocie 69.769,42 PLN okazało się usprawiedliwione.

Podstawę prawną zasądzenia roszczenia stanowił art. 405 k.c., według którego kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten w myśl art. 410 § 1 k.c. stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego.

Według art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli podstawa świadczenia odpadła.

W zakresie roszczenia o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie brak było natomiast podstaw do uwzględnienia powództwa w części obejmującej okres przed dniem 28 października 2022 r.

Zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia jest zobowiązaniem o charakterze bezterminowym, przewidzianym w art. 455 k.c., tj. takim, w którym termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2014 r., III CSK 36/14, OSNC 2016/1/5, LEX nr 1621345; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 769/00, OSNC 2001/11/166, LEX nr 49111; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991/7/93, LEX nr 3642). W myśl tego przepisu świadczenie z takiego zobowiązania powinno zostać spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W sytuacjach typowych obowiązek spełnienia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu do wykonania oznacza obowiązek jego spełnienia w terminie 14 dni od wezwania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 576/09, LEX nr 1050451; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2007 r., V CSK 476/06, LEX nr 315289; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, LEX nr 174217; wyrok Sądu Najwyższego z 28 maja 1991 r., II CR 623/90, LEX nr 9056).

Przy ustalaniu stanu opóźnienia po stronie pozwanego należało przyjąć, że sprawa niniejsza nie była dla pozwanego sprawą typową, nawet jeśli jej przedmiotem było roszczenie związane z umową powszechnie przez niego zawieraną. Ustalenie wierzytelności przysługującej powodowi uzależnione było bowiem przede wszystkim od oceny prawnej co do istnienia podstaw unieważnienia umowy w całości, oceny prawnej uwzględniającej wyniki wykładni nie tylko przepisów prawa krajowego, ale także przepisów prawa UE, a także akceptacji przez powoda ryzyk z tym związanych.

Uwzględniając okoliczność, że w wezwaniu do zapłaty zawarty został komplet informacji pozwalających na dokonanie prawidłowej oceny w tym przedmiocie, w okolicznościach sprawy niniejszej należało przyjąć, iż rozsądnym terminem

do spełnienia spornego świadczenia był termin 30 dni od dnia doręczenia pozwanemu wezwania do zapłaty, co nastąpiło w dniu 27 września 2021 r.

Zważywszy na przyjęty stan opóźnienia wysokość odsetek za opóźnienie należało natomiast ustalić na podstawie art. 481 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym z dniem 1 stycznia 2016 r., według którego to przepisu jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych.

Za nietrafny należało uznać podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Nietrafnie bowiem pozwany wywodził, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter okresowy, skoro okresowy charakter miało roszczenie o zapłatę rat kredytu. Odmienny charakter prawny obu wierzytelności – z nienależnego świadczenia oraz z umowy o kredyt – nie pozwalał na podzielenie takiego wniosku.

Trafnie natomiast pozwany podnosił, że bieg przedawnienia roszczenia wynikającego z zobowiązania bezterminowego rozpoczyna się w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zd. 2 w zw. z art. 455 k.c.), niezależnie od świadomości uprawnionego co do przysługiwania mu roszczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004/7–8/117, LEX nr 112177). W przypadku zobowiązania do zwrotu nienależnego świadczenia z reguły w rachubę wchodzi dzień spełnienia tego świadczenia i liczony od tego terminu czas potrzebny do wykonania zobowiązania do zwrotu świadczenia, przy założeniu działania bez nieuzasadnionej zwłoki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSNC 2004/7–8/117, LEX nr 112177).

Niemniej, jak wspomniano, skoro w sprawie niniejszej ustalenie wierzytelności przysługującej powodowi uzależnione było przede wszystkim od oceny prawnej co do istnienia podstaw unieważnienia umowy w całości, oceny prawnej uwzględniającej wyniki wykładni nie tylko przepisów prawa krajowego, ale także przepisów prawa UE, a ponadto akceptacji przez powoda ryzyk z tym związanych, brak było wystarczających podstaw do przyjęcia w sprawie niniejszej, aby za najwcześniejszy możliwy termin, w którym można było wezwać pozwanego do zwrotu różnicy pomiędzy należnymi a rzeczywiście spłaconymi przez powoda ratami kredytu w okresie objętym sporem, względnie do zwrotu całości spłaconych rat w tym okresie ze względu na unieważnienie umowy w całości, uznać dni następujące po dniach, w których takie raty zostały zapłacone, niezależnie od uwzględnienia czasu niezbędnego do wykonania zobowiązania do zwrotu świadczenia przy założeniu działania bez nieuzasadnionej zwłoki.

Przeszkody do uwzględnienia powództwa nie stanowił art. 409 k.c., według którego obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub używając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Brak było podstaw do zwolnienia pozwanego na podstawie tego przepisu od odpowiedzialności za zwrot wartości korzyści odpowiadającej całości spłaconych rat w okresie objętym sporem ze względu na unieważnienie umowy w całości.

Po pierwsze, wierzytelność konsumenta wynikająca z naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. powstaje z mocy prawa z chwilą zastosowania niedozwolonego postanowienia umownego. Postanowienie takie należy bowiem uznawać z mocy prawa za niewiążące konsumenta. Pozwany już na etapie ustalania treści postanowień umownych oraz OWU powinien był rozważyć czy postanowienia te nie naruszają art. 385¹ § 1 k.c. Jeśli ocena pozwanego w tym zakresie okazała się błędna albo oceny takiej pozwany w ogóle nie dokonywał, nie może to prowadzić do pozbawienia konsumenta ochrony przewidzianej w tym przepisie, będącym przepisem bezwzględnie obowiązującym, który służy realizacji celu określonego w art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, przewidującym obowiązek przyjęcia przez Państwa Członkowskie UE, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych z konsumentami z mocy prawa krajowego nie będą wiążące dla konsumenta. Nie można zatem przyjąć, że pozwany nie musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu korzyści uzyskanej bez podstawy prawnej.

Po drugie, przewidziana w art. 409 k.c. możliwość uchylenia się od obowiązku wydania korzyści uzyskanej bez podstawy prawnej lub obowiązku zwrotu jej wartości uzależniona jest od ustalenia, że ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Tego rodzaju okoliczności pozwany jednak nie udowodnił w odniesieniu do całości rat spłaconych przez powoda w okresie objętym sporem.

Przeszkody do uwzględnienia powództwa nie stanowił również art. 411 pkt 1 k.c., według którego nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Po pierwsze, wspomniany art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, przewidujący obowiązek przyjęcia przez Państwa Członkowskie UE, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych z konsumentami z mocy prawa krajowego nie będą wiążące dla konsumenta, nakazywał wyklądać art. 411 pkt 1 k.c. w taki sposób, aby za spełnienie świadczenia w wykonaniu nieważnej czynności prawnej w rozumieniu tego przepisu uznawać także spełnienie świadczenia w wykonaniu postanowienia umownego, które nie wiązało konsumenta ze względu na naruszenie art. 385¹ § 1 k.c.

Po drugie, pojęcie przymusu, o którym mowa w art. 411 pkt 1 k.c., należy rozumieć szeroko. W rachubę wchodzi tutaj nie tylko sytuacje, w których świadczący wie, że świadczenie jest nienależne, ale spełnia je w celu uniknięcia egzekucji i kosztów z nią związanych albo pod wpływem groźby, ale również sytuacje, w których świadczenie nie jest spełniane dobrowolnie, lecz pod wpływem nacisku wynikającego z towarzyszących okoliczności (por. Trzaskowski Roman, Komentarz do art. 411 k.c., teza nr 4, w: Gudowski Jacek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania, Opublikowano: LexisNexis 2013).

Znamienne, że powód zrzekł się uprawnienia do odwołania udzielonego pozwanemu pełnomocnictwa, które obejmowało upoważnienie do pobierania przez pozwanego z rachunku prowadzonego na rzecz powoda środków pieniężnych z zaliczeniem na spłatę wymagalnych zobowiązań powoda z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat w wysokości wynikającej z umowy o kredyt (pkt 3. k. 157), gdzie obciążenie rachunku powoda nie wymagało odrębnej dyspozycji, a ponadto powód, udzielając tego pełnomocnictwa, wyraził zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z rachunku prowadzonego na rzecz powoda przez pozwanego stosowane były kursy zgodnie z obowiązującą u pozwanego Tabelą Kursów Walut Obcych w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku (k. 157).

Niezależnie od oceny dopuszczalności tego rodzaju zrzeczenia, aby uniknąć zapłaty kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy należnymi a rzeczywiście spłaconymi przez powoda ratami kredytu w okresie objętym sporem, względnie całości spłaconych rat w tym okresie, powodów musiałby częściowo, względnie całkowicie wypowiedzieć pełnomocnictwo udzielone pozwanemu, narażając się tym samym na zarzut pozwanego polegający na niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy o kredyt objętej sporem.

Po trzecie wreszcie, jedynie wątpliwości, nawet bardzo poważne, gdy chodzi o obowiązek spełnienia określonego świadczenia, nie mogą być utożsamiane z pozytywną wiedzą o braku powinności spełnienia świadczenia, o której mowa w art. 411 pkt 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC 1998/6/101, LEX nr 32965).

Wobec zachodzącej rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych co do oceny niedozwolonego w myśl art. 385¹ § 1 k.c. charakteru postanowień umownych przewidujących indeksację kredytu względem (...), wynikającej z prezentowanych przez strony stanowisk, brak było wystarczającej podstawy do przypisania powodowi wystarczającej wiedzy o tym, że nie był on zobowiązany do zapłaty różnicy pomiędzy należnymi a rzeczywiście spłaconymi ratami kredytu w okresie objętym sporem, względnie całości spłaconych rat w tym okresie, gdy takie raty były uiszczane.

W sprawie niniejszej żądanie zwrotu nienależnego świadczenia nie mogło zatem zostać oddalone na podstawie art. 411 pkt 1 k.c.

Za nietrafny należało uznać zarzut nadużycia przez powoda prawa podmiotowego. Jak już wspomniano, celem indeksacji względem (...) kredytu udzielonego powodowi było bowiem nie tylko skorzystanie z niższej stopy referencyjnej właściwej dla waluty obcej, ale także zabezpieczenie przed zmianą wartości pieniądza polskiego. Indeksacja realizowała zatem w równej mierze interes pozwanego oraz interes powoda.

Podstawę orzeczenia o kosztach procesu stanowił art. 100 zd. 2 k.p.c., według którego sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli określenie należnej sumy zależało od oceny sądu.

Według art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. przegrywający sprawę powinien zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym wynagrodzenie reprezentującego stronę pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym, a od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.

Z tego względu na rzecz powoda od pozwanego należało zasądzić kwotę 6.417 PLN celowych kosztów dochodzenia przez powoda praw obejmujących opłatę sądową uiszczoną od pozwu w kwocie 1.000,00 PLN oraz wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 5.400,00 PLN, ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, z uwzględnieniem opłaty skarbowej uiszczonej od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 PLN.

Z tych względów Sąd Rejonowy orzekł jak w sentencji.

Sędzia Robert Belczącki

(...)

Sędzia Robert Belczącki